
Paragraaf B Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

Deze paragraaf behandelt de weerstandscapaciteit en de risicobeheersing van de gemeente. Conform het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) bevat deze paragraaf de volgende informatie:

- Het beleid voor de weerstandscapaciteit en risico's.
- Een inventarisatie van de beschikbare weerstandscapaciteit.
- Een inventarisatie van de benodigde weerstandscapaciteit (risico's).
- De relatie tussen de beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit.
- De basisset van voorgeschreven kengetallen.

Het weerstandsvermogen is de mate waarin de gemeente in staat is om financiële tegenvallers op te vangen zonder dat het beleid veranderd moet worden.

Beleid weerstandscapaciteit en risico's

Risicomanagement is een middel om op een gestructureerde manier risico's in beeld te brengen, te evalueren en beter te beheersen. Bij risico's gaat het om de mate waarin de gemeente financiële risico's loopt, bijvoorbeeld juridisch, economisch, politiek, bestuurlijk, maatschappelijk, et cetera. Risicomanagement is een continu proces, maar bij het opstellen van de begroting wordt een risico-inventarisatie uitgevoerd. Hierbij wordt kritisch gekeken naar de diverse risico's en de beheersmaatregelen. Van het risico wordt een inschatting gemaakt van de kans dat het risico zich voordoet en de financiële gevolgen als het risico zich voordoet.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit omvat alle middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten te dekken. We onderscheiden een structurele en incidentele beschikbare weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit bestaat uit de onbenutte betalingscapaciteit uit de onroerendezaakbelasting. De rioolheffing en de afvalstoffenheffing zijn kostendekkend en vallen om deze reden buiten de berekening. Bij de berekening is rekening gehouden met de bepalingen van de Financiële verhoudingswet (artikel 12-norm).

Het tarief voor 2019 is 0,1905%. De onbenutte belastingcapaciteit is het verschil tussen de opbrengst OZB op basis van de eigen belastingtarieven en de opbrengsten OZB op basis van artikel 12-norm.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit het vrij aanwendbare gedeelte van de algemene reserve op 1 januari 2019. De bestemmingsreserve zijn niet zondermeer vrij aanwendbaar en worden in de berekening buiten beschouwing gelaten. Deze middelen zijn door de raad specifiek toegewezen.

In de onderstaande tabel is de totaal beschikbare weerstandscapaciteit opgenomen.

Bedragen x € 1.000

Weerstandsvermogen	Bedrag
Beschikbare weerstandscapaciteit	
Onbenutte belastingcapaciteit	940
Post onvoorziene lasten	47
Algemene reserve	7.802
<i>Beschikbare weerstandscapaciteit</i>	<i>8.789</i>
Benodigde weerstandscapaciteit	
Algemene risico's	1.417
Structurele risico's (x2)	971
Incidentele risico's (x2)	840
<i>Benodigde weerstandscapaciteit</i>	<i>3.228</i>
Resterende beschikbare weerstandscapaciteit	5.561

Benodigde weerstandscapaciteit

Per geïventariseerd risico wordt ingeschat hoe waarschijnlijk het is dat het risico zich voordoet en hoe groot de financiële gevolgen zijn.

Nieuwe/gewijzigde risico's

- Door de herindeling (13) van de gemeente zijn er diverse risico's te benoemen.
- Met het verruimen van de btw-sportvrijstelling (14) per 1 januari 2019 verandert het landschap van de financiering van sportaccommodaties. Het recht op vooraf trek van btw die aan gemeenten in rekening is gebracht over de kosten die toerekenbaar zijn aan de ter beschikkingstelling van sportaccommodaties verval. De rijksoverheid zal de gemeenten voor dit nadeel compenseren via de nieuwe specifieke uitkering Sport (SPUK Sport). Om in aanmerking te kunnen komen voor deze specifieke uitkering zal de gemeente vóór 1 december 2018 een aanvraag moeten indienen.

Een overzicht van de financieel gekwalificeerde risico's is opgenomen in bijlage IV. De benodigde weerstandscapaciteit per 31 december 2018 is € 905.000.

Bedrag x € 1.000

Risico-inventarisatie	Bedrag
Structurele risico's	485
Incidentele risico's	420
Benodigde weerstandscapaciteit	905

Relatie tussen beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit

Het weerstandsvermogen geeft de relatie weer tussen de structureel beschikbare weerstandscapaciteit (middelen) en de structureel benodigde weerstandscapaciteit (risico's). Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio.

$$\text{Ratio: } \frac{\text{Structurele beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Structurele benutte weerstandscapaciteit}} = \frac{940}{485} = 1,94$$

De ratio weerstandsvermogen wordt als ruim voldoende gekwalificeerd.

Kwalificatie ratio

Ratio	Waardering
> 2,0	Uitstekend
1,5 - 2,0	Ruim voldoende
1,0 - 1,5	Voldoende
0,8 - 1,0	Matig
0,6 - 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Slecht

Bouwgrondexploitaties

Uitgangspunt is dat er, via de bestemmingsreserve bouwgrondexploitaties, een afzonderlijk weerstandsvermogen voor de bouwgrondexploitaties wordt aangehouden. Zie de paragraaf G Grondbeleid voor meer informatie.

Het beleid rondom bouwgrondexploitatie ligt vast in de nota grondbeleid. Eén van de ambities is het behouden van een gezonde financiële huishouding van de diverse grondexploitaties. Vanuit deze ambitie geldt het uitgangspunt, dat de meerjarige weerstandscapaciteit voor de grondexploitaties toereikend moet zijn.

Kengetallen

Volgens het Besluit Begroten en Verantwoorden is het verplicht om financiële kengetallen op te nemen. De kengetallen geven gezamenlijk inzicht in de financiële positie van de gemeente.

De kengetallen zijn:

- 1a. Netto schuldquote
- 1b. Gecorrigeerde netto schuldquote
2. Solvabiliteitsratio
3. Kengetal grondexploitatie
4. Structurele exploitatieruimte
5. Belastingcapaciteit

(Gecorrigeerde) netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen van de exploitatie. De gecorrigeerde netto schuldquote geeft aan welk percentage van de vermogensbehoefte van de gemeente zelf (dus exclusief derden) extern gefinancierd is. Hoe lager dit percentage hoe beter (minder risicovol, meer flexibel).

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteit geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichting te voldoen. Het kengetal geeft de verhouding aan tussen het eigen vermogen en het balanstotaal. Bij een hoge solvabiliteit staat er veel eigen vermogen tegenover de schulden en is de kans groot dat de schulden worden afbetaald. Dit betekent tegelijkertijd dat veel eigen vermogen (reserve) wordt aangehouden en dan niet wordt besteed. Hoe hoger dit percentage hoe beter (minder risicovol, meer flexibel).

Grondexploitatie

Dit kengetal geeft aan hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale baten. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Hoe lager dit percentage hoe beter (minder risicovol, meer flexibel).

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte er is om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting maken we onderscheid tussen structurele en incidentele lasten. Hoe hoger dit percentage hoe beter (minder risicovol, meer flexibel).

Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Onder woonlasten wordt verstaan de OZB, de rioolheffing en de reinigingsrechten voor een woning met gemiddelde waarde in de gemeente. De belastingcapaciteit wordt berekend door de totale woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in een bepaald jaar te vergelijken met het landelijk gemiddelde in het voorgaande jaar en uit te drukken in een percentage. Hoe lager dit percentage hoe beter (minder risicovol, meer flexibel).

Financiële positie gemeente Haaren

In de beoordeling van de financiële positie is het belangrijk te onderkennen dat er een trendmatige ontwikkeling is. Het algemene verloop van die ontwikkeling is belangrijker dan een verklaring voor jaarlijkse verschillen. In de onderstaande tabel staat de meerjarige ontwikkeling van de kengetallen.

Begroting 2019 Kengetallen	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Netto schuldquote	-0,84%	0,01%	0,00%	0,00%	0,01%	0,01%
Gecorrigeerd netto schuldquote	-9,63%	-9,02%	-10,33%	-10,45%	-10,78%	-10,19%
Solvabiliteitsratio	51,03%	51,34%	48,32%	44,68%	50,42%	55,01%
Grondexploitatie	24,49%	20,62%	13,58%	9,96%	2,88%	-8,63%
Structurele exploitatieruimte	1,70%	-0,34%	1,34%	0,92%	1,53%	2,66%
Belastingcapaciteit	114,04%	113,05%	115,70%	115,70%	115,70%	115,70%

Om de financiële positie te bepalen worden de meerjarige kengetallen tegen een benchmark en de signaleringswaarden VNG afgezet.

Benchmark en signaleringswaarden

In de onderstaande benchmark is een vergelijk gemaakt met vier gemeenten uit de regio: Oisterwijk, Boxtel, Hilvarenbeek, en Sint-Michielsgestel. De scores op de kengetallen van deze gemeenten uit de jaarrekening 2017, fungeren als benchmark. In de benchmark worden de kengetallen van de gemeenten vergeleken met de kengetallen van de gemeente Haaren over het jaar 2017.

Benchmark 2017

Kengetallen	Benchmark
Netto schuldquote	46,04%
Gecorrigeerd netto schuldquote	38,51%
Solvabiliteitsratio	32,02%
Grondexploitatie	14,76%
Structurele exploitatieruimte	2,44%
Belastingcapaciteit	101,98%

Signaleringswaarden VNG

Categorie	A	B	C
	minst risicovol	neutraal	meest risicovol
Netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%
Gecorrigeerd netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%
Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
Grondexploitatie	<0%	0-10%	>10%
Structurele exploitatieruimte	>0%	0	<0%
Belastingcapaciteit	95%	95-105%	>105%

Voor zowel de *netto schuldquote zonder correctie en met correctie* scoort de gemeente Haaren significant lager dan de benchmarkwaardes. Dit komt doordat de activa van de gemeente Haaren grotendeels met eigen vermogen gefinancierd zijn. De *solvabiliteit* is als gevolg daarvan ook beter dan de benchmark. Met het kengetal *grondexploitatie* scoort de gemeente Haaren vanaf 2019 lager dan de benchmark. Reden hiervoor is dat in de jaren 2019 tot 2022 meer opbrengsten verwacht worden dan dat er kosten gemaakt worden. Het kengetal *structurele exploitatieruimte* ontwikkelt zich van een

negatieve waarde richting een positieve waardes, maar blijft lager dan de benchmark. Tenslotte heeft de gemeente Haaren een *belastingcapaciteitskengetal* dat hoger is dan de benchmark 2017.

Naast de benchmark zetten we de kengetallen van de gemeente Haaren af tegen de signaleringswaarden van de VNG. Wanneer we naar het verloop van de kengetallen kijken, en de signaleringswaarden van de VNG, kan het volgende geconcludeerd worden:

- Voor de *netto schuldquote zonder correctie en met correctie* valt de gemeente Haaren in de categorie A minst risicovol. De percentages van de gemeente Haaren voor deze kengetallen zijn meerjarig significant lager dan de signaleringswaarde van 90%.
- De *solvabiliteit* valt in categorie B neutraal en loopt meerjarig op naar categorie A minst risicovol. Dit houdt in dat het eigen vermogen ten opzichte van het balanstotaal toeneemt.
- Met het *kengetal grondexploitatie* valt de gemeente Haaren volgens de VNG in categorie C, meest risicovol. In de meerjaren begroting ontwikkelt het kengetal zich tot minst risicovol.
- Het kengetal *structurele exploitatieruimte* ontwikkelt zich van meest risicovol in 2018 tot minst risicovol voor de verdere jaren. De komende jaren is er voldoende ruimte om de lasten te dragen.
- Het *belastingcapaciteitskengetal* valt in de categorie C meest risicovol. Er is overigens nog voldoende ruimte.

